



Kuril Adaları Sorunu Çerçevesinde İkincil Aktörlerin Bölgedeki Geleceği

The Future of Secondary Actors in the Region within the Framework of the Kuril Islands Issue

100/2000 YÖK Doktora Bursiyeri Ceren HAKYEMEZ¹, Doç. Dr. Ayça EMİNOĞLU²

Öz

Uluslararası sistemin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği dönüşüm, yeni jeopolitik çekim merkezlerinin ortaya çıkmasına neden olurken, aynı zamanda çeşitli aktörlerin farklı amaçlarla ve farklı coğrafyalarda faaliyetlerde bulunma niyetlerine yol açmıştır. Günümüzde Asya-Pasifik bölgesi de bu cazibe merkezlerinden biri olarak kabul görmüş ve uluslararası konjunktürde hayati bir yer edinmiştir. Bu coğrafyada yer alan Kuril Adaları sorunu da çalışmanın bir parçası olarak ele alınan bölgesel dinamikler açısından önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma; Kuril Adaları sorununun çözülmesi halinde kurulacak olası bir Rus-Japon yakınlaşmasının, bölgesel güvenlik üzerindeki etkilerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Ayrıca bu yakınlaşmanın bölgesel güvenlik açısından önemli sonuçları olacağı düşünülmüş ve ikincil aktörlerin bölgedeki varlıklarını etkileyeceği tespit edilmiştir. Söz konusu sorunun gidişatını etkileyen ikincil aktörler, ABD ile Çin olarak belirlenmiş ve sorun özelinde kurulan çok boyutlu ilişkiler ele alınmıştır. Buna göre ABD, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'nın önemli bir müttefiki haline gelmiş ve imzaladıkları işbirliği anlaşması sonucunda iki ülkenin ilişkileri gelişmiştir. Çin, kendisi için stratejik öneme sahip bölgedeki etkinliğini artırırken, özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Rusya, bölgeye öncelik vermemiş, daha ziyade Batı ile bütünleşmeyi amaçlamıştır. Bu anlamda çalışmada ilişkilerin karmaşık yapısı nedeniyle devletlerin, birbirlerini algılamaları arasında oluşan farklılıkların aynı zamanda devletler tarafından, tehdit unsuru olarak da görülebileceği noktasından hareket edilerek bir analiz çerçevesi oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuril Adaları sorunu, Rus-Japon ittifakı, ABD ve Çin'in Asya-Pasifik'teki rolü, bölgesel güvenlik

Makale Türü: Araştırma

Abstract

While the transformation of the international system in the historical process has led to the emergence of new geopolitical centers of attraction, it has also led to the intentions of various actors to engage in activities for different purposes and different geographies. Today, the Asia-Pacific region has also been accepted as one of these attraction centers and has gained a vital place in the international conjuncture. The Kuril Islands problem, which is located in this geography, is also considered an important factor in terms of regional dynamics, which is considered a part of the study. This work aims to examine the effects of a possible Russian-Japanese rapprochement on regional security, if the Kuril Islands problem is resolved. In addition, it was thought that this rapprochement would have important consequences in terms of regional security and it was determined that the secondary actors would affect their presence in the region. The secondary actors affecting the course of the problem in question were determined as the USA and China, and the multidimensional relations established specifically for the problem were discussed. Accordingly, the USA became an important ally of Japan after the Second World War and the relations between the two countries improved as a result of the cooperation agreement they signed. While China increased its influence in the region of strategic importance for itself, especially with the end of the Cold

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, crn.hkymz@gmail.com

²Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, aeminoglu@ktu.edu.tr

Atf için (to cite): Hakyemez, C. ve Eminoğlu, A. (2023). Kuril Adaları sorunu çerçevesinde ikincil aktörlerin bölgedeki geleceği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 1005-1015.

War, Russia did not prioritize the region, but rather aimed at integrating with the West.. In this sense, an analysis framework has been created in the study, considering that the differences between states' perceptions of each other can also be seen as a threat by states due to the complex nature of relations.

Keywords: Kuril Islands issue, Russia-Japan alliance, role of USA and China in Asia-Pacific, regional security

Paper Type: Research

Giriş

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte uluslararası sistem üzerinde yaşanan dönüşüm, birçok alanda kendini hissettirmiş ve oluşan bu yeni dönem de, yeni merkezi çekim alanları ortaya çıkartmıştır. Asya-Pasifik coğrafyası da yükselen bir güç olan Çin Halk Cumhuriyeti (Çin) için önemli jeopolitik-jeostratejik konuma sahip olması nedeniyle, bu alanlardan birini oluşturmaktadır. Bu anlamda Iturup, Kunashir, Shikotan ve Habomai adalarının hakimiyetine ilişkin Japonya ile Rusya Federasyonu (RF) arasında yaşanan Kuril Adaları sorunu da, bu coğrafyada yer almakta ve çok boyutlu yapısı nedeniyle bölge güvenliği kapsamında önemli bir alan teşkil etmektedir. Çünkü Rusya ve Japonya dışında, ABD ve Çin gibi önemli aktörler de -kurulan ilişkiler bağlamında- sorunun taraflarından biri olurken; ilişkilerin seyrini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla söz konusu durum, hem bölgenin hem de tarafların güvenliğine tesir etmesi bakımından oldukça önemli bir ihtilaf alanını oluşturmaktadır.

Bu nedenle çalışma; “Kuril Adaları sorununun çözülmesi halinde kurulacak olası bir Rus-Japon yakınlaşması, bölgesel güvenlik açısından ikincil aktörlerin (ABD ve Çin) bölgedeki varlığını nasıl etkileyecektir?” sorusundan hareket edilerek oluşturulmuştur. Buradaki varsayım ise; Kuril Adaları sorununun, dünya konjonktüründen bağımsız olmaması nedeniyle diğer aktörlerin de etki edebildiği bir sorun alanını oluşturduğu şeklinde belirlenmiştir. Dolayısıyla bölgedeki mevcut durum özelinde Rusya'nın Çin ile Japonya'nın ise ABD ile yakınlığı düşünüldüğünde, olası bir Rus-Japon yakınlaşmasının bölgenin bir bütün olarak güvenliğini artırması muhtemel gözükmektedir. Bu bağlamda çalışma; değişen koşullar altında bölge üzerinde yaşanması beklenen yeni bir durumun değerlendirilmesi amacıyla kaleme alınmıştır. Ancak bu aşamada hemen belirtilmelidir ki; sorun dahilinde çalışmada ortaya çıkan kısıt, Rusça ve Japonca'nın bilinmeyişi nedeniyle kaynak kullanımının İngilizce ile sınırlı tutulması şeklinde yaşanmıştır. Bu bağlamda hem Rusların hem de Japonların İngilizce olarak da savlarını yeterince ifade ettikleri görülmüştür.

Bu çerçevede toplam üç bölümden oluşan çalışmanın; birinci bölümünde, Kuril Adaları sorunun tarihsel kökenleri verilirken ikinci bölümde, ikincil aktörler olarak belirlenen ABD ve Çin'in bölgede ve sorun özelinde varlık gösterme gerekçeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak ise aktörler tarafından algılanan tehdit unsurları incelenerek, olası bir Rus-Japon yakınlaşmasının bölgesel güvenlik üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

1. Kuril Adaları Sorununun Tarihsel Kökenleri

Japonya ve Rusya arasındaki etkileşimin başlangıcı 18. yüzyıl olarak verilmekle birlikte, diplomatik ilişkiler esasen 1854 yılında tesis edilmeye başlanmış (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2015) ve 7 Şubat 1855'te Shimoda Anlaşması olarak da bilinen Ticaret, Seyir ve Sınırlama Antlaşması imzalanmıştır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2014). Bu anlaşmayla; Japonya ve Çarlık Rusya arasındaki sınır belirlenerek Iturup Adası Japonya'ya, adanın kuzeyindeki tüm adalar ise Rusya'ya verilmiş; ayrıca Sakhalin Adası'nda ortak bir yönetim oluşturulması kararlaştırılmıştır (Kim, 1992, s. 142). Ancak sınırların yeterince net olmaması nedeniyle yaşanan bölgesel anlaşmazlıklar üzerine her iki ülke de Karafuto olarak da bilinen Sakhalin Adası'nın bölünmesini önermiş ve müzakereler sonucunda 7 Mayıs 1875'te St. Petersburg Antlaşması imzalanmıştır. Buna göre Japonya; Sakhalin Adası'ndaki ortak yönetim haklarını Rusya'ya devretmiş ve karşılığında Kuril Adaları'nın tamamında söz hakkına sahip olmuştur (Flippov, 2015, s. 2).

Bununla birlikte aynı süreçte Japonya'da Meiji Restorasyonu (1868) ile teknolojik, askeri ve siyasi anlamda bir dönüşüm yaşanarak dışa açılım süreci başlamıştır (Seval, 2017, s. 102; Süvari, 2018, s. 252). Bu anlamda Uzak Doğu'da etkisini kurmaya çalışan Japonya ile bölgede teritoryal genişleme amacı ile hareket eden Rusya'nın çıkar ve genişleme alanları çakışmaya başlamış ve Rusya'nın yayılcı politikalara devam etmesi üzerine, 1904-1905 Rus-Japon Savaşı başlamıştır (Özcan ve Goziev, 2019, s. 48, 63). Ancak 5 Eylül 1905'te ABD Başkanı Theodore Roosevelt'in arabuluculuğuyla New Hampshire'da imzalanan Portsmouth Antlaşması sonucunda savaş sona ermiş ve Japonya kazanan taraf olmuştur (Ray (t.y.), <https://www.britannica.com>). Buna göre Rusya, Sakhalin Adası'nın güney yarısını Japonya'ya devretmiş ve böylece Japonya, Avrupa devletleri düzeyinde bir güç haline gelerek Uzak Doğu'da önemli bir devlet olmuştur (Armaoğlu, 2010, s. 1097). Rusya ise, savaş sonrasında ülke içindeki karışıklıkları toparlamaya çalışmış ancak 15 Temmuz 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla huzursuzluklar daha da artmış ve Şubat 1917'de Çarlık rejimi yıkılarak, Aralık 1922'de Sovyetler Birliği kurulmuştur. Bu tarihten itibaren bölge üzerindeki etkinliklerini giderek artıran iki taraf arasında, özellikle 1930'lu yıllar boyunca çeşitli sınır çatışmaları yaşanmış (Goldman, 2012) ve sonucunda 13 Nisan 1941 tarihinden itibaren beş yıl geçerli olmak üzere Sovyet-Japon Tarafsızlık Anlaşması imzalanmıştır. Ancak söz konusu pakt; 1945 yılında yapılan Yalta Konferansı'nda Joseph Stalin'in Japonya'ya savaş açacağı sözünü vermesi üzerine, 8 Ağustos 1945'teki savaş ilanı ile son bulmuştur (History, 2010). 1945'te SSCB, ABD ve İngiltere arasında gerçekleştirilen Yalta Konferansı'nda SSCB, Japonya'nın hem Güney Sahalin hem de Kuril Adaları'nın kendisine bırakılmasını talep etmiştir. Bu talep, müttefikler tarafından onaylanmış ve ardından SSCB, adaları işgal etmiştir. Ayrıca 1949 yılına kadar adalardaki bütün Japonları Japonya'ya göndermiş; ancak Japonya, SSCB'nin attığı bu adımı, 1941 yılında imzalanan Sovyet-Japon Tarafsızlık Anlaşmasının ihlali olarak nitelendirmiştir. Bununla birlikte Japonya, kendisinin Yalta Konferansı'nda yer almadığını ve dolayısıyla burada alınan kararları tanımadığını açıklamıştır (Akhiyadov, 2019, ss. 4-5).

Soğuk Savaş yıllarında Japonya, ABD ve toplam kırk sekiz diğer devlet arasında 8 Eylül 1951'de, San Francisco Barış Antlaşması imzalanmış (Price, 2001, s. 34) ve Japonya, Kuril Adaları ile Sakhalin'in güneyindeki tüm haklarından vazgeçtiğini duyurmuştur. Ancak SSCB, anlaşmanın, hangi Kuril Adaları'nı kapsadığı ve kime devredileceği konusuna netlik kazandırmadığını ileri sürerek anlaşmaya taraf olmamış ve böylece iki taraf arasında yaşanan sorunun tohumları atılmıştır (Kuroiwa, 2013, ss. 191-192). 19 Ekim 1956 tarihinde ise iki taraf arasındaki savaş durumunu sona erdiren ve SSCB'nin, imzalanacak bir barış anlaşmasından sonra Habomai ve Shikotan adalarını Japonya'ya devretmeyi kabul ettiği Sovyet-Japon Ortak Deklarasyonu imzalanmıştır (Tanaka, 1993, s. 90). Daha sonraki süreçte sorunun çözümüne yönelik çeşitli görüşmeler gerçekleştirilmiş ve 1993 Tokyo Deklarasyonu ile dört adanın mülkiyetiyle ilgili meseleleri çözme noktasında ana hatlar belirlenirken, 2001 Irkutsk Bildirisi ile 1956 Rus-Japon Ortak Deklarasyonu temel bir yasal belge olarak kabul edilerek, müzakerelere devam edilmiştir (Kuroiwa, 2013, s. 193).

2. İkincil Aktörlerin Bölgede Bulunma Nedenleri

Gelinen noktada, adaların kendisine ait olduğunu iddia eden Japonya ile adaların kontrolünü elinde bulunduran Rusya'nın, Kuril Adaları sorununa ilişkin hala bir barış anlaşması imzalamadıkları bilinmektedir. Bu durumun ise temelde adaların soruna taraf olan iki ülke açısından önemli olmasının yanında, bölgenin aynı zamanda dünya konjonktürü açısından da önemli bir jeopolitik merkez olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Deniz hukukundan kaynaklı karasuları ve münhasır ekonomik bölgeyi belirlediği gibi, hem balıkçılık açısından hem de ticaret yolları bağlamında bölge, stratejik açıdan önem taşımaktadır. Söz konusu özellikler, Adaların stratejik değerini de arttırmaktadır. Ayrıca Kuril Adaları, Rusya'nın bir iç denizi olan Ohotsk Denizi'nin Atlantik'e açılan kapısını ifade ederken; aynı zamanda Rusya'nın doğusunun denizlere açılan tek yolu olma özelliğini de taşımaktadır. Bu bölgenin Rusya açısından son derece stratejik bir önem taşıması, haliyle ABD'nin de ilgisini çekmiştir.

Dolayısıyla küresel siyasette söz hakkına sahip olmak isteyen devletler, bu coğrafyada etkinlik sağlamak amacıyla hareket etmiş ve bölge üzerindeki dengelerde de değişikliklere sebep olmuşlardır. Böylece Asya-Pasifik'teki önemli sorun alanlarından birini oluşturan Kuril Adaları anlaşmazlığı da diğer aktörlerin doğrudan veya dolaylı olarak etki edebildiği bir hale gelmiş ve uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Bu anlamda öncelikle ABD'nin bölgede varlık gösterme nedenlerine odaklanıldığında, birçok farklı parametrenin etkili olduğu görülmektedir. Ancak ABD, söz konusu sorunun gidişatını etkileyebilme noktasında, özellikle Japonya ile olan ilişkileri bağlamında ön plana çıkmaktadır. Buna göre Japonya, İkinci Dünya Savaşı boyunca ABD tarafından düşman olarak algılanırken, savaş sonrası dönemde önemli bir müttefik haline gelmiştir (Ferguson, 2008, s. 137). Savaşın sonucunda ağır bir yenilgi yaşayan Japonya'nın, yeniden güçlenerek askeri bir güç olmasını engellemeye çalışan ABD öncülüğündeki Müttefik devletler, 1945 ile 1952 yılları arasındaki dönemde ülkeyi işgal etmiş ve çeşitli reformlar gerçekleştirmişlerdir (Gönen, 2004, s. 119). Douglas MacArthur yönetimindeki işgal güçleri altında 1946 yılında yapılan seçimleri kazanan Shigeru Yoshida ise, ülkenin savaş esnasında bozulan ekonomisinin iyileştirilmesinde ABD ile iş birliğini öngörmüş, ülke güvenliğinin sağlanmasında da kontrolü ABD'ye vererek, askeri üslerin temin edilmesini hedeflemiştir (Büyükbaş, 2013, ss. 51-52). Bu amaçla, 1951 yılında imzalanan ancak 28 Nisan 1952'de yürürlüğe giren ve Japonya'nın işgal güçlerinden temizlenerek bağımsız olmasını sağlayan San Francisco Barış Antlaşması'ndan hemen sonra, ABD-Japonya Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Anlaşması imzalanmıştır. İki taraf arasında askeri iş birliğini öngören anlaşmayla, Japonya'nın güvenliğinin sağlanması adına, Müttefik devletlerin işgalinin bitmesinden sonra da ABD askeri kuvvetlerinin ülkeye yerleşmesine izin verilmiş ve devam eden süreçlerde de söz konusu anlaşma revize edilerek yinelenmeye devam edilmiştir (Van Sant ve diğ., 2007, ss. 133-134, 222). Burada önemli olan nokta, iki ülke arasında kurulan bu ittifakın aynı zamanda ABD'nin bölge üzerinde aktif bir şekilde rol oynamasına olanak vermiş olmasıdır. Özellikle de Soğuk Savaş sürecinde SSCB'nin çevrelenme stratejisi ve komünizmin genişlemesinin durdurulması noktasında Japonya, merkezi bir öneme sahip olmuştur (Ikenberry, 2004, ss. 38-48). Savaş sonrası dönemde ise; ABD'nin, Japonya'nın müttefiki olarak oynadığı aktif rol, kademeli olarak ortaya çıkmış ve 11 Eylül'den sonra ülkenin, teröre karşı savaşa yönelik politikalarını desteklemesi üzerine iki ülke arasındaki ilişkilerin seyrinde gelişme sağlanmıştır (Hook ve diğ., 2005, ss. 129, 139-140). Bununla birlikte aynı dönem içerisinde Çin'in güçlenerek önemli bir aktör olarak ortaya çıkması da bölge konjonktürü açısından tehdit olarak algılanmış ve ABD-Japonya iş birliğini arttırıcı bir faktör olmuştur (Twining, 2007, s. 89).

Bu noktada Çin'in, Kuril Adaları sorununa taraf olma nedenlerine ve süreçlerine odaklanıldığında ise; kendisinin de bir bölge devleti olması itibariyle farklı dinamiklerin etkili olduğu görülmektedir. Buna göre uzun yıllar boyunca uluslararası toplumdan izole edilen Çin, 1949 yılında kurulmasından itibaren "aşağılanma yüzyılı" olarak adlandırılan dönemin etkilerinden kurtulmak ve büyük bir güç haline gelmek amacıyla hareket etmiştir (Weissmann, 2015, ss. 151-153). Özellikle 1970 yılından başlayarak önemli bir dönüşüm süreci geçiren ülke, 1976 yılında Mao Zedong ile birlikte ekonomik yapısını geliştirirken, 1978 yılında Deng Xiaoping ile birlikte, her alanda hızlı bir dönüşüm süreci yaşamış ve bugün dünyanın önde gelen ekonomik güçlerinden biri haline gelmiştir (Ferguson, 2008, s. 127; Tunç ve Kızıl, 2018, s. 52). Bu anlamda barış içinde bir büyüme hedeflenerek (Bijian, 2005, s. 21) önemli bir kıta gücü haline gelen Çin'in etkisinin, günümüzde Orta Asya'dan Güney Çin Denizi'ne, Rus Uzak Doğusun'dan Hint Okyanusu'na kadar geniş bir alana yayılması, uluslararası siyaset açısından oldukça önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir (Kaplan, 2010, s. 25).

Bununla birlikte Soğuk Savaş'ın bitiminden itibaren ülkenin başlıca güvenlik çıkarlarının ve refahının bir bütün olarak Asya-Pasifik bölgesi üzerine yoğunlaştırılması aynı zamanda Çin'in söz konusu alanı stratejik açıdan önemli görerek, dış etkilere karşı faaliyetlerde bulunmasına sebep olmuştur (Yahuda, 2005, ss. 187-191). Özellikle de Sovyetler Birliği'nin

yıkılması sonucunda kurulan Rusya Federasyonu'nun, ilk dönemlerde Batı ile entegrasyonu hedeflemesi nedeniyle bu bölgeye öncelik vermemesi, Çin'in bölgedeki ekonomik ve siyasi etkinliğini artırmıştır. Ancak daha sonra Rusya'nın giderek artan oranda bölgeye önem göstermeye başlamasıyla, ülkenin Asya-Pasifik politikalarının merkezine Çin konumlandırılmış ve böylece "Çin kapısı" yoluyla bölgeye yeniden girilmesi hedeflenmiştir (Belopolsky, 2009, ss. 84-85). Bu anlamda ortak adımlar atmaya başlayan iki ülke, başta bölgesel meseleler olmak üzere küresel konularda da birbirini destekleyici ve tamamlayıcı dış politika davranışlarında bulunmuşlardır. Özellikle ABD'nin tek kutuplu dünya düzenini hedeflemesine karşın, çok kutuplu dünya söylemi ekseninde uyumlu politikalar geliştiren Rusya ve Çin, ABD'yi bölgenin dışında tutma ve bölge üzerindeki etkinliğini genişletmesinin önlenmesi amacıyla hareket etmektedirler (İpek, 2019, ss. 227-228). Dolayısıyla günümüzde de Rusya, bölge üzerinde Çin'e yönelik politikalarını büyük oranda ABD'yi -ve Kuril Adaları özelinde de ABD-Japonya ittifakını- dengeleme stratejisi etrafında şekillendirmektedir (Yahuda, 2005, s. 69). Kaldı ki Çin'in, stratejik nükleer kuvvetleri olan bir Asya ülkesi olmasının yanında, dünyanın en büyük ordularından birine sahip olduğu da düşünüldüğünde; bölgedeki sorun alanları özelinde oluşabilecek güvenlik ortamında büyük değişikliklere sebep olacak bir konumda bulunduğu görülmektedir (Kim, 2010, s. 12).

Bu çerçevede; hem Çin hem de ABD, Kuril Adaları sorununa doğrudan taraf olmamasına rağmen, kurdukları ilişkiler neticesinde sorunun gidişatını belirleyen bir role sahiptirler. Ayrıca çözümün gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkacak yeni konjonktürden en fazla etkilenecek devletlerden olduklarından, bu durum soruna yönelik herhangi bir çözümün üretilmesini de zorlaştırmaktadır.

3. Olası Bir İttifakın Bölgesel Güvenlik Alanına Etkileri

Kuril Adaları'nın iki taraf içinde son derece önemli stratejik bir konumda bulunması, anlaşmazlığın güvenlik alanı ile ilişkilendirilmesine neden olmaktadır (Burrett, 2014, s. 366). Bu anlamda devletler, söz konusu adaların aidiyetine yönelik tezler ileri sürmekte ve bunları çeşitli faktörlere dayandırarak adalar üzerinde iddia ettikleri hakları temellendirmeye çalışmaktadırlar. Buna göre Japonya, tezlerini tarihi öğelere bağlayarak açıklamakta ve adaları, kendi ülkesinin doğal toprakları olarak kabul etmektedir. Ayrıca Yalta Konferansı ile San Francisco Barış Antlaşması'nın maddelerinin bağlayıcı olmadığını ileri sürmekte ve antlaşmada belirtilen "Kuril Adaları" ibaresinin, Japonya'nın güneyinde bulunan bahse konu dört adayı - 1875 yılında Rusya tarafından Japonya'ya bırakılmasından dolayı- kapsamadığını ifade etmektedir. Rusya ise adaların İkinci Dünya Savaşı sonucunda elde ettiği galibiyetle birlikte SSCB'ye katıldığı görüşünü savunmakta ve Yalta Konferansı, Potsdam Deklarasyonu ve BM Şartı gereğince adaların yasal statüsünün belirlendiğini iddia etmektedir (Akçadağ ve İsmayilov, 2016, ss. 100-101).

Bu anlamda zaten oldukça karmaşık bir yapıya sahip olan Kuril Adaları anlaşmazlığı, devletlerin birbirlerini algılamalarındaki farklılıklar sonucunda ortaya çıkan güç ilişkilerinden de etkilenerek, çok boyutlu bir hale gelmektedir. Zira her ne kadar sorun özelinde Japonya ile ABD ve Rusya ile Çin koordineli hareket etseler de ülkelerin birbirlerinden algıladıkları çok yönlü tehdit veya işbirliği fırsatları, bölgedeki dengeler üzerinde önemli bir belirleyici olarak göze çarpmaktadır. Bu noktada da özellikle Rusya, ABD ve Japonya'nın Çin'i tehdit olarak algılamaları nedeniyle ülkenin ön plana çıktığı görülmektedir. Buna göre, ABD ile karşılaştırıldığında daha zayıf bir askeri güce sahip olan Çin, Rusya'dan silah alımı gerçekleştirilmesine rağmen ABD ile eşleştirilebilecek askeri yeteneğe sahip değildir. Bu nedenle Çin'in, ABD için oluşturduğu tehdit Amerika kıtasına yönelik olmaktan ziyade, ABD'nin Japonya, Tayvan, Güney Kore ve Kuzeydoğu Asya'dan Güney Asya'ya giden kritik deniz yollarını tehlikeye atmasından kaynaklanmakta ve dolayısıyla ABD, Çin'in karasuları dışındaki sularda kendisine rakip olmasını engelleyen hamleler yapmaktadır.

Ancak bu aşamada, Japonya'nın algıladığı tehdidin boyutları; coğrafi konum, tarihsel miras ve askeri güç dengesindeki farklılıklar gibi nedenlerle ABD'den ayrılmaktadır (Mochizuki, 2004, ss. 88-89). Çünkü Japonya'nın Rusya ile arasında yaşanan Kuril Adaları sorununun benzeri Japonya ile Çin arasında da Senkaku/Diaoyu Adaları çerçevesinde (Koo, 2019; Nakano,2015) yaşanmakta ve bölge üzerinde Rusya ile Çin'in yaklaşarak siyasi ve güvenlik alanında uyumlu hareket etmeleri, Kuril Adaları'ndaki Rus askerlerinin tatbikatları gibi gelişmeler Japonya'nın endişe duymasına neden olmaktadır. Nitekim Japonya ile Çin'in birbirlerine çok yakın bir coğrafyada yer almaları ve Çin'in Japonya'yı vurabilecek orta ölçekli nükleer balistik füzelere sahip olmasından dolayı, ülkenin bu konudaki endişelerini arttırmaktadır (Mochizuki, 2004, s. 90; Nasirova, 2020, s. 76).

Son olarak Rusya ile Çin arasındaki ilişkilerin ise, bir taraftan stratejik değerinde olması diğer taraftan da ilişkilerinin doğasının birbirlerine tehdit olma özelliğini koruması gibi nedenlerle "tehdit ve fırsat" ikilemi çerçevesinde ilerlemektedir (Oğın, 2005). Zira Rusya, sınırları ve askeri yeteneği giderek artan Çin ile uzun vadede bir güvenlik sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır (Belopolsky, 2009, ss. 78-79). Nitekim Çin'in barış içinde büyüme söylemi, Rusya'nın rahatsızlığını gidermemekte ve bölge ülkelerine yönelik etkinliğini de güvenlik ve politik eksenli araçlarla sürdürmeyi amaçlamaktadır. Çünkü bölgedeki etkisini ekonomik olarak da arttıran Çin'in buradaki ülkelerle kurduğu ilişkilerin, aynı zamanda Rusya'nın hareket alanını daralttığı öne sürülmektedir (İpek, 2019, s. 231). Bu çerçevede bölgedeki etkinliği her alanda yoğun bir şekilde hissedilen Çin'in, Rusya ve Japonya'yı birbirine yakınlaştıracak önemli bir dinamige sahip olduğu görülmektedir (Garip, 2018, s. 200).

Bu bakış açısı ile bölgenin bir değerlendirilmesi yapıldığında ise; Kore Yarımadası'nda ki durumun da Rusya ve Japonya arasında yakınlaşmaya neden olabilecek itici güçlerden biri olduğu görülmekte ve aynı zamanda önemli güvenlik konularının başında geldiği kabul edilmektedir (Strel'tsov, 2020, s. 37). Çünkü hem Rusya hem de Japonya yarımada üzerindeki gerilimin üst seviyelere çıkmasını istememekle birlikte, Kuzey Kore tarafından gerçekleştirilen nükleer deneme ve kıtalararası füze programının bölgesel güvenliğe yönelik önemli bir tehdit oluşturduğu konusunda aynı noktada bulunmaktadır. Burada gözden kaçırılmaması gereken asıl husus; ABD'nin, söz konusu nükleer tehditten hareketle, Doğu Asya'da yer alan müttefik topraklarına füze savunma sistemleri yerleştirmesi ve bunun da bir bütün olarak bölgesel güvenliği etkileyen bir durum oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla özellikle Japonya'nın; Kuzey Kore ile ilişkileri kapsamında, Rusya ile güvene dayalı bir bağlantı kurması önem kazanmakta ve bu durum Rusya-Japonya arasında meydana gelebilecek bir yakınlaşmanın sebepleri arasında ön plana çıkmaktadır (Panov ve diğ., 2019, ss. 12-14, 25-35).

Ancak taraflar arasında belirlenen en büyük engel, Kuril Adaları sorununun henüz bir çözüme ulaştırılamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu amaçla çeşitli dönemlerde ve çeşitli düzeylerle görüşmeler gerçekleştirilmiş, Japonya Başbakanı Şinzo Abe ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in görev süreleri boyunca ilerleme kaydedilmeye başlanmıştır (Tari, 2018, ss. 74-79). Dolayısıyla gelinen noktada ise Rusya ve Japonya'nın anlaşma süreçlerindeki tavırlarına göre çözüme en yakın olasılık; Habornai ve Şikotan adalarının Japonya'ya bırakılması ve bunun karşılığında ülkenin diğer iki ada üzerindeki hak iddialarından vazgeçerek Rus egemenliğini tanınması olarak belirlenmiştir (Akçadağ ve İsmayilov, 2016, s. 112).

Ancak çözüme yönelik belirlenen bu olasılık, sorun ile aktörlerin çok boyutlu yapısı ve konjonktürel gelişmelerin etkisiyle gölgelenmektedir. Bu anlamda da özellikle Ukrayna'da yaşanan krizlerin ön plana çıkması Rusya- Japonya ilişkisinde gerilemeye sebep olduğu için, muhtemel bir çözüm olasılığında uzaklaşıldığı görülmektedir. Abe yönetiminin, Kuril Adaları sorununu çözerek barış anlaşması yapmaya yönelik kararlılığı, Ukrayna'da 2014 yılında yaşanan kriz sonrasında Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımların simgesel boyutta kalmasına neden olmuşken, benzer bir durumun günümüzde söz konusu olmadığı görülmektedir. Çünkü 2022 yılının başında yaşanan gelişmelerde Japonya, Rus banka, kurum ve kişilere karşı çeşitli yaptırımlar için harekete geçerken, Rusya'ya yönelik baskı uygulayan ilk Asya ülkesi olarak

öne çıkmıştır (Abiru, 2021; Brown, 2022; Kuhn, 2022; Özcan, 2020). Japonya'nın bu hamlesi ise Pasifik bölgesinde yeni bir savaş açmaktan ziyade ABD ile uyumlu olma baskısıyla birlikte, Rusya'ya karşı oluşmuş ortak bir uluslararası reaksiyondan faydalanarak, Kuril adaları sorunu özelinde Rusların geri adım atması amacını taşımakta ve böylece çeşitli avantajlar elde etmek istemesinin bir yansımasını oluşturmaktadır (Durmaz, 2022). Ülkenin bu süreçte Rusya'ya karşı uyguladığı stratejinin değişmesindeki temel sebep olarak, 2021 yılında Japonya Başbakanı olan Kişida Fumio gösterilmekte ve Abe hükümetinin, iki ülke arasındaki ilişkilerde yönettiği diyalog yolunun baskıya dönüştürülerek, taktik değişikliğine gidildiği ileri sürülmektedir (Mazrek, 2022). Böyle bir durum ise -yani Rusya'nın yaptırımlar yolu ile Batı'dan ve müttefiklerinden izolasyonu- tıpkı 2014 krizini takip eden yıllarda olduğu gibi Rusya'nın, Çin ile ilişkilerinin daha da artmasına sebebiyet verecektir. Ancak Rusya'nın, Çin'e giderek artan bağımlılığı uzun vadede ülkeyi rahatsız edecek ve Rusya, Asya'daki hedeflerine ulaşmak amacıyla ortaklarında çeşitlenmeye gitmek için hamlelerde bulunacaktır. Bu noktada ise Japonya bariz bir seçenek olarak ortaya çıkarak, iki ülkenin arasında bölgesel konular etrafında kurulacak yakın iş birliği ile önemli bir hareket alanı sağlanabilecektir (Dian ve Kireeva, 2021, s. 23; Toloraya, 2016, ss. 78-79). Dolayısıyla Kuril Adaları sorununun çözümüne yönelik gerçekleştirilen barış anlaşması görüşmeleri, günümüzde askıya alınmasına rağmen -yaşanan konjonktürel gelişmelere paralel olarak- ilişkilerin devamlılığı iki taraf içinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan sonra tekrar bir geri adım atılarak, Rusya- Japonya ilişkilerinin yeniden ivme kazanacağı ön görülmektedir (Mazrek, 2022). Kaldı ki, söz konusu iki ülkenin de pragmatik çevrelerce yönetildiği göz önünde bulundurulduğunda sorun teşkil eden meselelerin geri planda tutularak hareket edilmesinin önu daha da açılacaktır (İpek, 2019, s. 178).

Bununla birlikte Rusya ve Japonya arasında imzalanan bir barış anlaşması sonucundaki yakınlaşma, ikincil aktörleri -göreceli olarak- sorunun dışında bırakacağı için hem tarafların hem de tüm bölgenin güvenliğini arttıran bir gelişme olacaktır. Çünkü böyle bir yakınlaşmanın ortaya çıkması; bölgedeki dengeleri doğrudan etkileyecektir (İpek, 2020, s. 673). Bu anlamda Japonya açısından bakıldığında; yakınlaşmanın asıl sebebi Çin ve Çin-Rusya koalisyonunun dengelenmesi olarak yorumlanmaktadır. Nitekim ABD karşıtı olarak oluşturulan Rusya-Çin işbirliğinin, aralarındaki ittifak dolayısıyla Japonya karşıtlığına dönmesinden endişelenmektedir.

Rusya ise, Japonya ile birlikte, bir taraftan Çin'in sahip olmadığı ileri teknolojiye erişmeyi amaçlamakta diğer taraftan da bölgedeki Çin etkisinin dengelenmesini hedeflemektedir. Bu aşamada Rusya için en önemli olan nokta; Japonya'nın ABD'ye, kendisinin de Çin'e daha az bağımlı olduğu bir Asya-Pasifik güvenlik sisteminin oluşturulması olarak belirlenmiştir (Askeroğlu, 2016). Dolayısıyla olası bir yakınlaşmanın sağlanabilmesi için öncelikle tutarlı politika oluşturularak ilişkilerin seyri değiştirilmelidir. Ancak iki taraf açısından da uyuşmazlığın çözümü adına acil bir durumun olmayışı, dış politikalarında birbirinden bağımsız hareket etmeleri ve ekonomik ile ticari ilişkilerin devam etmesi gibi nedenler adalar sorununun ikinci plana atılmasına sebep olmaktadır (Tarı, 2018, s. 82). Yine de Kuril Adaları sorununun, bahse konu olan tüm unsurlarına ve aktörlerin sorun alanı üzerindeki etkilerine odaklanıldığında; sadece jeopolitik bir çatışma olmanın ötesinde, 21. yüzyılda yaşanan küresel dönüşümle ilgili olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle de Rusya ve Japonya arasındaki ilişkilerin seyri daha da önem kazanmakta ve özellikle siyaset, ekonomi, enerji ve bilim başta olmak üzere çeşitli alanlarda yürütülen işbirliği ile adalar anlaşmazlığı üzerinden şekillenmektedir. Uluslararası alanda derinleşen jeopolitik gerilimler ve Kişida yönetiminin daha az uzlaştırıcı tavrı, iki ülke ilişkileri açısından durgunluk dönemine işaret etse bile uzun vadede yukarıda sıralanan nedenlerin ilişkilerde iyileşmeye neden olacağı beklenmektedir (Hamzah vd., 2020, ss. 294-299; Kozinets ve Brown, 2021).

Sonuç

Dünya konjonktürü açısından oldukça önemli bir jeopolitik merkez olan Asya-Pasifik bölgesi, içinde barındırdığı dinamikler çerçevesinde birçok parametrenin etkili olduğu bir

coğrafya olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Rusya ile Japonya arasında yaşanan ve kökleri uzun bir tarihsel sürece dayanan Kuril Adaları sorunu da bölgedeki dinamiklerden birini oluşturması bakımından önem taşımaktadır. Çünkü söz konusu sorun alanı ve bu kapsamda ele alınan aktörler, bölgenin güvenliğini bir bütün olarak etkileyebilecek niteliği ellerinde bulundurmaktadırlar. Dolayısıyla Kuril Adaları sorunu özelinde yapılan bir araştırmanın daha sağlıklı ilerletilebilmesi adına taraf olan ülkeler üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkinlik sağlayabilen Çin ve ABD gibi ikincil aktörlerin de denkleme eklenmesi gerekmektedir.

Bu anlamda aralarında karmaşık bir ilişkiler ağı bulunan dört aktörün de, birbirlerine yönelik tehdit veya işbirliği fırsatları sunması ve bu durumun aynı zamanda her bir aktör için de farklı sonuçlara neden olması, bahse konu olan adalar anlaşmazlığının çözümünü daha da zor bir hale getirmektedir. Çünkü burada; bir taraftan Japonya, Çin'den aldığı güvenlik tehdidini dengelemek amacıyla ABD ile iş birliği içerisine girerken, diğer taraftan Çin ile yakınlaşmasının getireceği iş birliği fırsatlarına -göreceli olarak ve özellikle de bölge dengeleri açısından- ihtiyaç duymaktadır. Benzer şekilde Rusya'da bir taraftan bölgedeki ABD varlığını dengelemek için Çin ile işbirliği içerisine girerken, diğer taraftan Çin'e karşı artan oranda oluşan bağımlılığını azaltmak için hamlelerde bulunmaktadır.

Bu kapsamda ikincil aktörlerin etkileri devre dışı bırakılarak Rusya ve Japonya arasında yapılacak çözüm görüşmeleri sonucunda oluşacak muhtemel bir Rus-Japon yakınlaşmasının, bölgesel güvenlik dengeleri açısından getirecekleri son derece önemli olacaktır. Ancak yapılan görüşmelerde belirli düzeylerde ilerleme kaydedilse de Kuril Adaları sorununun iki taraf açısından taşıdığı önem ve sorun etrafında ele alınan aktörler arasındaki ilişkilerin karmaşık yapısı gibi etkenler, kısa vadede barış anlaşmasının imzalanmasının önüne geçmektedir.

Kaynakça

- Abiru, T. (2021). *Japan-Russia Relations in the Post-Abe Era*. CARNEGIE, <https://carnegiemoscow.org/commentary/84111> (Erişim Tarihi: 02.04.2022).
- Akçadağ, E. ve İsmayilov, E. (2016). Ukrayna krizinin Rusya ve Japonya arasındaki Kuril Adaları sorununa etkisi. *Uluslararası İlişkiler*, 12(48), 95-115. doi: 10.33458/uidergisi.463049
- Akhiyadov, M. (2019). Rusya-Japonya jeopolitik oyunu ve Kuril sorunu, İNSAMER, <https://www.insamer.com/tr/uploads/pdf/analiz-rusya-japonya-jeopolitik-oyunu-ve-kuril-sorunu.pdf> (Erişim Tarihi: 16.06.2022)
- Armaoğlu, F. (2010). *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Askeroğlu, S. (2016). *Rusya Japonya yakınlaşması ve değişebilecek dengeler*. Stratejik Ortak, <https://www.stratejikortak.com/2016/05/rusya-japonya-iliskileri.html> (Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Belopolsky, H. (2009). *Russia and the challengers Russian alignment with China, Iran, and Iraq in the unipolar era*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bijian, Z. (2005). China's 'peaceful rise' to great-power status. *Foreign Affairs*, 84(5), 18-24.
- Brown, J. (2022). *Putin's invasion is a turning point in Japan's relations with Russia*, Tokyo Review, <https://www.tokyoreview.net/2022/02/putins-invasion-is-a-turning-point-in-japans-relations-with-russia/> (Erişim Tarihi: 02.04.2022).
- Burrett, T. (2014). Reaffirming Russia's remote control: exploring Kremlin influence on television coverage of Russian-Japanese relations and the southern Kuril islands territorial dispute, *Demokratizatsiya*, 22(3), 359-381.
- Büyükbaş, H. (2013). Japon siyasal sisteminin gelişimi üzerine bir inceleme (1868-2003), *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (28), 43-73.

- Dian, M. ve Kireeva, A. (2021). Wedge strategies in Russia-Japan relations, *The Pacific Review*, 1-31. doi: 10.1080/09512748.2021.1887331
- Durmaz, G. (2022). *Ukrayna savaşı sonrası değişen dengeler ve Japon Dışişleri Bakanı'nın Türkiye ziyareti*. SDE, <https://www.sde.org.tr/gokberk-durmaz/genel/ukrayna-savasi-sonrasi-degisken-dengeler-ve-japon-disisleri-bakaninin-turkiye-ziyareti-kose-yazisi-26384> (Erişim Tarihi: 20.04.2022).
- Ferguson, J. P. (2008). *Japanese-Russian relations 1907–2007*. New York: Routledge.
- Flippov, D. (2015). Southern Kuriles/northern territories: a stumbling-block in Russia-Japan relationship, <https://www.eastasiaforum.org/2015/09/04/the-northern-territories-remain-the-stumbling-block-in-russo-japanese-relations/> (Erişim Tarihi: 16.04.2020).
- Garip, E. (2018). Kuril adaları sorunu ve Kuril adalarının silahlandırılması. *Asya Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 195-206.
- Gavrilov, V. (2016). Challenges and prospects of the southern Kuril islands' status *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 70(1), 301-305.
- Goldman, S. D. (2012). *The forgotten Soviet-Japanese war of 1939*. The Diplomat, <https://thediplomat.com/2012/08/the-forgotten-soviet-japanese-war-of-1939/> (Erişim Tarihi: 18.04.2020).
- Gönen, H. (2004). ABD-Japonya güvenlik antlaşmaları: oluşumu, evrimi ve sonuçları. *Uluslararası İlişkiler*, 1(4), 115-139.
- Hamzah, M. K., Esmael A. A. ve Abbas, F. S. (2020). The future of Russian-Japanese relations in light of the crisis in the Kuril islands. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 25(1), 291-304.
- History (2010). *Japan and USSR sign nonaggression pact*. <https://www.history.com/this-day-in-history/japan-and-ussr-sign-nonaggression-pact> (Erişim Tarihi: 18.04.2020).
- Hook, G. D., Gilson, J., Hughes, C. W. ve Dobson, H. (2005). *Japan's international relations-politics, economics and security*, New York: Routledge.
- Ikenberry, G. J. (2004). America in east Asia: power, markets and grand strategy. Krauss E. S. ve Pempel T.J. (Ed), *Beyond bilateralism U.S. – Japan relations in the new Asia-Pasific* içinde (ss. 37-54). California: Stanford University Press.
- İpek, N. (2019). *Rus dış politikasının yeniden yapılanmasında Asya faktörü*, (Yayınlanmamış doktora tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- İpek, N. (2020). Rusya-Japonya ilişkilerinde Kuril adaları sorunu'nun analizi, *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 645-680. doi: 10.37093/ijisi.837743
- Kaplan, R. D. (2010). The geography of Chinese power: how far can Beijing reach on land and at sea?. *Foreign Affairs*, 89(3), 22-41.
- Kim, E. (1992). The territorial dispute between Moscow and Tokyo: a historical perspective *Asian Perspective*, 16(2), 141-154.
- Kim, T. (2010). Anchoring the right pattern of interdependence 11 and rivalry: China-Japan relations under the new leadership. Faure G. (Ed), *New dynamics between China and Japan in Asia*, içinde (ss.11-32). London: World Scientific Publishing.
- Koo, M. G. (2009). The Senkaku/Diaoyu dispute and Sino–Japanese political-economic relations: cold politics and hot economics?. *The Pacific Review*, 22(2), 205–232.
- Kozinets, A. ve Brown, J. (2021). *What does a Kishida government mean for Japan-Russia economic relations?*. The Diplomat, <https://thediplomat.com/2021/10/what-does-a-kishida-government-mean-for-japan-russia-economic-relations/> (Erişim Tarihi: 24.04.2022).

- Kuhn, A. (2022). Ties between Russia and Japan get even worse because of the war in Ukraine. NPR, <https://www.npr.org/2022/03/23/1088169774/ties-between-russia-and-japan-get-even-worse-because-of-the-war-in-ukraine> (02.04.2022).
- Kuroiwa, Y. (2013). Russo-Japanese territorial dispute from the border region perspective, *UNISCI Discussion Papers*, (32), 187-204.
- Mazrek, S. (2022). *Ukrayna-Rusya savaşının gölgesinde Rus-Japon ilişkileri*. ANKASAM, <https://www.ankasam.org/ukrayna-rusya-savasinin-golgesinde-rus-japon-iliskileri/> (Erişim Tarihi: 20.04.2022).
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (2014). *Japanese Territory* <https://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/territory/index.html> (16.04.2020).
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (2015). *150th Anniversary of the Establishment of Diplomatic relations between Japan and Russia*. <https://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/150th/index.html>, (Erişim Tarihi: 16.04.2020).
- Mochizuki, M. M. (2004). Terms of engagement: the U.S.-Japan alliance and the rise of China. Krauss E. S. ve Pempel T.J. (Ed), *Beyond bilateralism U.S. – Japan relations in the new Asia-Pasific* içinde (ss. 87-114). California: Stanford University Press.
- Nakano, R. (2015). The Sino–Japanese territorial dispute and threat perception in power transition. *The Pacific Review*, 29(2), 1-22.
- Nasırova, L. (2020). *1991-2015 yılları arasında Japonya-Rusya Federasyonu ilişkileri*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Oğan, S. (2005). *Rusya-Çin ilişkilerine paradoksal yaklaşım*. TÜRKSAM, <http://turksam.org/rusya-cin-iliskilerine-paradoksal-yaklasim> (Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Özcan, M. S. Ö. (2020). Rusya- Japonya arası asırlık çatışma bölgesi: Kuril. *21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, <https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/rusya-slav-arastirmalari-merkezi/rusya-japonya-arasi-asirlik-catisma-bolgesi-kuril> (Erişim Tarihi: 09.04.2022).
- Özcan, M. S. Ö. ve Goziev, R. (2019). XIX. yüzyılda Doğu Asya’da Rus-Japon imparatorluklarının güç mücadelesi: 1905 Rus-Japon Savaşı. *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 46-65.
- Panov, A. (2019). Russia–Japan relations: new stage of development. *Russian International Affairs Council*, Working Paper, Russia.
- Price, J. (2001). Cold war relic: the 1951 San Francisco peace treaty and the politics of memory. *Asian Perspective*, 25(3), 31-60.
- Ray, M. *Treaty of Portsmouth- Japanese-Russian history*. <https://www.britannica.com/event/Treaty-of-Portsmouth> (Erişim Tarihi: 18.04.2020).
- Seval, H. F. (2017). Japon kalkınmasının temel taşı: Meiji restorasyonu ve Iwakura heyeti. *İş ve Hayat Dergisi*, 3(5), 101-118.
- Strel’tsov, D. (2020). Russian–Japanese relations: systemic crisis or new possibilities?. *Russian Politics & Law*, 57(1-2), 30-40. doi: 10.1080/10611940.2020.1835072
- Süvari, K. (2018). Stratejik kültür bağlamında güvenlik politikaları: Güney Kore ve Japonya örnekleri. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(2), 237-261. doi: 10.28956/gbd.482062
- Tanaka, T. (1993). The Soviet-Japanese normalization in 1955-6 and US-Japanese relations. *Hitotsubashi Journal of Law and Politics*, (21), 65-93.

- Tarı, D. D. (2018). *Güney Kuril Adaları'nın hukuki statüsü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Toloraya, G. (2016). Implications of Russia-Japan relations for the region. Gilbert Rozman (Ed). *Japan-Russia Relations Implications For The U.S.-Japan Alliance* içinde (ss. 71-78). Washington: Sasakawa Peace Foundation.
- Tunç, A. ve Kızıl, B. (2018). Çin Halk Cumhuriyeti'nin dönüşümü ve yerel yönetimler. *Birey ve Toplum Dergisi*, 8(16), 51-72.
- Twining, D. (2007). America's grand design in Asia. *The Washington Quarterly*, 30(3), 79-94.
- Van Sant, J., Mauch P. ve Sugita, Y. (2007). *Historical dictionary of United States– Japan Relations*. Historical Dictionaries of U.S. Diplomacy, No. 4, Scarecrow Press.
- Weissmann, M. (2015). Chinese foreign policy in a global perspective: a responsible reformer “striving for achievement”. *JCIR*, 3(1), 151-166.
- Yahuda, M. (2005). *The international politics of the Asia-Pacific, 1945– 1995*. London: Routledge.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50
2. yazar katkı oranı : %50